ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
Διεύθυνση: Σταδίου 51
(Β΄ όροφος—Γραφείο 10)
105 59 ΑΘΗΝΑ — 3214.871
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1987
Αριθμ. Φύλλου 32 — Δρχ. 20

το Οινοχώρι

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΟΙΝΟΧΩΡΙΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΑΣ»

Μεγάλη πολιτιστική εκδήλωση στο χωριό μας

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΟΙΝΟΧΩΡΙΟΥ

Ο περσινός Αύγουστος φιλοξένησε τη Λαμπρή γιορτή, που οργάνωσε, στο χωριό μας, ο Σύλλογός μας για τα 25 χρόνια του και την εγκαινίαση του πολιτιστικού μας Κέντρου.

Η γιορτή, θρησκευτική και πολιτιστική, έγινε στο χώρο του πολιτιστικού μας Κέντρου καί στην ωραία πλατεία της Αγίας Αικατερίνης κάτω από τις πανώριες λεύκες και τα θεόρατα σκιερά πλατάνια.

Ημέρα ξεχωριστή που μας θύμισε την παλιά καλή εποχή του ελληνικού ορεινού χωριού όταν πολυάνθρωπο και δυναμικό δεν είχε να ζηλέψει τίποτα από τις άλλες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Σήμερα έμεινε σκιά του παρελθόντος. Ολιγάνθρωπο, ξεχασμένο, εγκαταλελειμένο παραγωγικά για να μείνει πολυάνθρωπο θέρετρο για τους θερινούς μήνες.

Αυτή τη μέρα όλα άλλαξαν στην ορεινή μας Κοινότητα. Μέρα Αυγουστιάτικη, λιόχαρη και γιορτινή. Οι πλατείες και οι δρόμοι πλημμύρισαν ασφυκτικά από πεζούς και τροχοφόρα. Ένα μελίσσι δουρό, ένας κόσμος γελαστός. Πολλοί οι προσκεκλημένοι. Εκπρόσωποι των τοπικών αρχών, κοινοτάρχες και συντοπίτες από τα γειτονικά χωριά.

Όλοι συμμετέχουν και ακολουθούν με ευλάβεια το πρόγραμμα της γιορτής. Εκκλησιασμός, αγιασμός του Πολιτιστικού Κέντρου, και οι ομιλίες της ημέρας, που αποτέλεσαν το επίκεντρο της γιορτής. Ομιλίες που έφεραν στη μνήμη όλων εικόνες από το ιστορικό και πολιτιστικό παρελθόν των ορεινών Κοινοτήτων της περιοχής. Ένα χθες μ' όλες τις ανθρώπινες χαρές και τα προβλήματα του κοινωνικού βίου. Μια γεύση με εναλλαγές δοκιμασίας, στερήσεων, συγκρούσεων και όμορφες ανθρώπινες στιγμές, στις μέρες της ειρήνης και της δημιουργίας.

Η τελετή της γιορτής και των εγκαινίων κλείνει με έντονη την ικανοποίηση οργανωτών και συνεορταζόντων. Την τελετή και τις ομιλίες, που δημοσιεύονται σ' άλλες σελίδες, ακολούθησαν η πάνδημη συνεστίαση και το ρουμελιώτικο γλέντι. Δεν έλειψε κανείς μα κανείς. Στην καλή διάθεση και το ξέφρενο γλέντι βοήθησαν το οινοχωρίτικο πορφυρό κρασί, σε γυάλινους μαστραπάδες, οι ροδοκόκκινοι αχνιστοί οβελίες και οι γευστικές λιχουδιές που φτιάχτηκαν με μεράκι και μαστοριά από τις νοικοκυρές του χωριού. Ένα γλέντι που άφησε εποχή. Δημοτικοί χορευτικοί σκοποί κι όλες οι ηλικίες συντεριασμένες γεμίζουν το υπαίθριο χορραστάσι. Κάηκε όπως λένε «ο πλάτανος μ' όλα τα κουμπουρέλια».

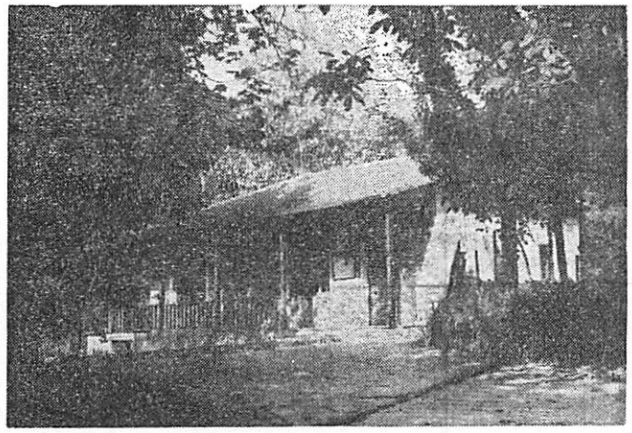

Το «Πολιτιστικό Κέντρο» του χωριού μας.

Έκπληξη της ημέρας το κέφι και ο χορός από την τρίτη ηλικία. Αλήθεια που βρήκε τη δύναμη να στροβιλίζεται, με χορευτικές φιγούρες, ώρες ολόκληρες στο χοροστάσι; Η απάντηση άμεση από τους ίδιους. «Και ρό την περιμέναμε μια τέτοια γιορτή για να γλεντήσουμε και να θυμηθούμε τα παλιά».

Εκεί στην πλατεία του χωριού η δροσιά από τα νιάτα, η λεβεντιά από τις ώριμες ηλικίες και το ξανάνιωμα της τρίτης ηλικίας, έστησαν το όμορφο πανηγύρι της μεγάλης χαράς. Ένα πανηγύρι ρουμελιώτικο, Οινοχωρίτικο.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΜΑΣ

Ομιλία Προέδρου του Συλλόγου ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Αιδεσιμώτατε,

Κύριοι εκπρόσωποι των τοπικών Αρχών,

Κύριοι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης,

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι του χωριού μας.

Από μέρους του Δ.Σ. του Συλλόγου σας καλωσορίζω στη σημερινή γιορταστική μας εκδήλωση.

Η συμμετοχή σας σ' αυτή αποτελεί για όλους μας ιδιαίτερη χαρά και τιμή και γι' αυτό σας ευχαριστούμε από τα βάθη της καρδιάς μας.

Σας καλέσαμε στην Αυγουστιάτικη αυτή εκδήλωση για να γιορτάσουμε τα 25 χρόνια δράσης του Συλλόγου μας και να εγκαινιάσουμε το Πολιτιστικό Κέντρο του χωριού μας. Ένα δημιούργημα και μια προσφορά του Συλλόγου με την ενίσχυση των χωριανών και των φίλων μας.

Η εκδήλωσή μας είναι εκδήλωση αγάπης για το χωριό μας, την ύπαιθρο, τη Φωκίδα. Ένα προσκύνημα ευλαβικό στα ιερά και τα όσια της όμορφης αυτής γωνιάς της Ρούμελης. Ένας φόρος τιμής εδώ στο Παλιό Δημοτικό Σχολείο που οι παλιότεροι από μας πήραν τα πρώτα φώτα της γνώσης και διδάχτηκαν την αγάπη για το Χριστό και την πατρίδα. Μια επιθυμία τρανή να δώσουμε το γιορταστικό παρόν στο χοροστάσι της προστάτιδας του χωριού μας, ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ, στο ίδιο μέρος που γενιές και γενιές ντυμένες στα γιορτινά τους, τραγουδούσαν κι έσερναν, χέρι - χέρι, το χορό, αγαπημένοι και μονιασμένοι, τις Κυριακές και τις άλλες γιορτές.

Μια ανθρώπινη άσβηστη επιθυμία για νοερή επικοινωνία με τα παλιά του χωριού μας, τα παλιότερα, μ' αυτά που οι ζωντανές μνήμες και η γόνιμη φαντασία επιτρέπουν το νοσταλγικό διάλογο με τα περασμένα.

Το σημερινό μας χρέος για ζωντανή γόνιμη επικοινωνία και συνεργασία με τους ανθρώπους της Ρούμελης.

Η γιορτή μας και το έργο μας είναι η θερμή ανταπόκριση στην αγωνιώδη πρόσκληση της γης των πατέρων μας που νοιώθει πνιγηρό τον κίνδυνο της υποβάθμισης και της εγκατάλειψης και ζητά από τη δική μας γενιά νά κάνει το ιστορικό της χρέος με την προσφορά ηθικής και υλικής συνδρομής για να ξεπεράσει την κρίσιμη μεταβατική περίοδο και να μείνει ζωντανό και δυναμικό εθνικό κύτταρο, στον ελληνικό χώρο. Είναι

☞ Συνέχεια στη 2η σελίδα

Σαν θα βρεθείς οδοιπόρος στο μαγευτικό μονοπάτι, που ανηφορίζει από το Σκλήθρο για το Οινοχώρι, εκεί στην ομορφοπλαγιά που απλώνονται τα σκληθριώτικα αμπέλια, στάσου μια στιγμή. Πάρε μια ανάσα ζωής από τα μύρα του κέδρου, του Ελατιά και της αγράμπελης. Αφουγκράσου! Θ' οκούσεις ένα απόκοσμο σβυστό γλυκό χαμόγελο. Σιγανό θρόισμα στα πεσμένα γύρω σου ξερόφυλλα της βελονιδιάς. Ανάλαφρος κυμματισμός της ξεθωριασμένης χλόης, σαν χάδι από αόρατο χέρι, θα σ' αγγίσει θιαστικά. Μη φοβηθείς. Χαμογέλασε κι εσύ. Αερικό είναι που σέρνει, χρόνια τώρα, τον απόηχο μέσα στα γύρω ρουμάνια και τις ρεμματιές από το πέσιμο του Σταυριατού. Είναι το όραμα και η ψυχή του γενναιόκαρδου Μπαρμπασταύρου. Μένει εδώ 45 ολόκληρα χρόνια. Το Κατοχικό βόλι τούστησε, σ' αυτή την όμορφη γη, το μνήμα για πάντα.

Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ «ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΥ»

ΣΤΑΥΡΟΣ Ι. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Εκεί στην αγκαλιά της Οίτης και της Γκιώνας, στο Οινοχώρι, ένα όμορφο πρωινό του 1897, αντίκρυσε το φως της ζωής. Εποχή ηρωική και μεγαλοϊδεάτικη. Χρονιά τραγικής εθνικής δοκιμασίας. Μεγάλωσε κι ανατράφηκε με την ευχή των γονιών. Καλός Χριστιανός, καλός πατριώτης και καλός στρατιώτης. Ποτέ δεν απαρνήθηκε το δρόμο της αρετής και του χρέους. Παλληκάρι στην ψυχή και τη θωριά.

Σπουδάζει και υπηρετεί την πατρίδα. Στεριώνει μια ζηλευτή φαμήλια. Πρώτος μεταξύ των πρώτων με μια έντονη αρχοντική προσωπικότητα. Δίνει το χέρι σ' όσους αναξιοπαθούν. Μπροστάρης σ' όλες τις κοινωνικές και κοινοτικές ανάγκες του τόπου του.

Σεπτέμβρης 1942. Η Κατοχή σκιάζει τον τόπο. Πείνα, τρόμος, α-

Από δεξιά: Στ. Παπαπαναγιώτου, Δ. Κ. Παπαπαναγιώτου ανθ/γός, Δ.Μ. Παπαπαναγιώτου.

βεβαιότητα. Ο πόλεμος απλώνεται παντού. Απομεσήμερο 8.9.42. Εκεί ψηλά στα διάσελα της Γκιώνας, στη θέση «Ρεκά», ακούγεται ορυμαγδός από ανθρώπινο χαλασμό. Πυροβολισμοί, εκρήξεις, καπνός, ανθρώπινα γογγυτά, από το μεγάλο μακελιό. Ένοπλες ομάδες έστησαν ενέδρα κι εξολόθρεψαν κατοχικό ιταλικό απόσπασμα. Χάθηκαν πολλές ανθρώπινες ζωές. Ένας κόσμος τυλίγεται στα μαύρα και πνίγεται στο κλάμα. Το μοιρολόγι θα μεταφέρουν οι μοίρες από τις κορφές της Γκιώνας, πέρα μακρυά, στην Ιταλική χέρσο.

Σεπτέμβρης 1942. Μεσημέρι 23.9.42. Ο στρατός κατοχής πολιορκεί αφυκτικά το Οινοχώρι. Οι πολιορκημένοι άμαχοι αγωνιούν. Τίποτε το καλό δεν μπορούν να περιμένουν από την μεσημεριανή εχθρική παρουσία. Ώρες δοκιμασίας. Στα χείλη όλων κρέμεται το ερώτημα. Τι συμβαίνει;

Σε λίγο στρατιώτες πάνοπλοι κατακλύζουν κάθε γωνιά του χωριού. Φωνές, απειλές, όλοι στην πλατεία. Εκεί στον περίβολο της Αγίας Αικατερίνης γέροι, νέοι, παιδιά, στέκουν βουβοί. Το κακό μαντάτο δεν θ' αργήσει. Ζητάνε τον πρόεδρο. Το Μπαρπασταύρο. Γιατί; Τι τον θέλουν; Τι έγινε; Κανείς δεν μπορεί να δώσει καμιά εξήγηση.

Αυτή την ώρα ο Μπαρπασταύρος στρατοκοπεί ανύποπτος από τη Λαμία για το Οινοχώρι. Με τα υποζύγια φορτωμένα και τις έννοιες της ζωής οδοιπορεί. Ποιός ξέρει εάν οτους λογισμούς του οι καλές μοίρες του μήνυσαν τα μελλούμενα.

Στο χοροστάσι η σιωπή και η αγωνία μεγαλώνουν. Μα να, στο κέντρο του χωριού, μαύρα σύννεφα καπνού ανεβαίνουν στα ουράνια. Τ' αρχοντικά του Μπαρπασταύρου και του Παπαδοκώστα τυλίζουν λαίμαργες φλόγες. Στις αυλές στρατιώτες και πολίτες μεταγωγικοί φορτώνουν το πλιάτσικο από τα νοικοκυριό. Λεηλασία, αρπαγή και στο τέλος φωτιά. Ο μόχθος γενιών γίνεται φλόγες, καπνός, στάχτη. Στιγμές εμπόλεμης βάρβαρης εκδίκησης και απάνθρωπης κτηνωδίας.

Οι εγκλωβισμένοι στην πλατεία αγωνιούν. Ψιθυριστά διαδίδεται. Οι Ιταλοί εκδικούνται για το φονικό που έγινε πριν από λίγες μέρες οτον «Ρεκά» της Γκιώνας. Φωτιά, εκτελέσεις αμάχων, λεηλασίες, τα οντίποινα.

Απόγευμα. Ο στρατός κατοχής αποσύρεται. Μια ανάσα ανακούφισης κι όλοι τρέχουν για νασώσουν ό,τι μπορούν από τη φωτιά. Μάχη με τη φωτιά, με τη συμφορά.

Η ανάσα πνίγεται ξανά. Το πικρό μαντάτο θα φτάσει θλιβερό. Τα δυό υποζύγια φορτωμένα φθάνουν με αγκομαχητό. Λείπει ο αγωγιάτης τους. Λείπει ο Μπαρπασταύρος. Μονολογεί τους στοίχους του ποιητή:

«Τι κλαίει ,τι κλαίει η καμπάνα μαύ-
(ρη μου μάνα
τι κλαίει, τι κλαίει τ' αγέρι ποιός
(να το ξέρει;»

Ο αγωγιάτης κοιμήθηκε τον ύπνο τον αιώνιο εκεί πέρα, κάτω από τις σκιερὲς βελανιδιές, στα σκληθριώτικα αμπέλια. Ο γελαστός λεβεντάνθρωπος προδόθηκε από τη μοίρα και τους ανθρώπους. Ανηφορίζει, χαιρετά καλωσυνάτα στρατιώτες και πολίτες συνοδούς, προσπερνά και προχωρά. Μισόλογα, ψίθυροι ανάμεσα στους Έλληνες αγωγιάτες και τους Ιταλούς. Ένα πρόσταγμα και η πορεία του Μπαρπασταύρου γίνεται μόνιμος σταθμός. Το εκτελεστικό απόσπασμα κόβει το νήμα της ζωής του Σταυραετού. Λίγες ντουφεκιές

☞ Συνέχεια στη σελίδα 8

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΜΑΣ

☞ Συνέχεια από την σελ. 1

η εκπλήρωση χρέους προς την ορεινή Παρνασσίδα που δοκιμάζεται πληθυσμιακά και οικονομικά από τις επαναστατικές ,μεταπολεμικές κοινωνικο - οικονομικές ανακατατάξεις.

Η δική μας γενιά είναι μια συνέχεια των γενιών που πέρασαν απ' αυτόν τον τόπο, στο πέρασμα δεκάδων αιώνων. Είμαστε κι εμείς, όπως κι αυτοί που πέρασαν κι αυτοί που θάρθουν, οι περαστικοί πρόσκαιροι διαχειριστές της όμορφης αυτής γωνιάς της Ρούμελης. Θά κριθούμε κι εμείς από τους διαδόχους μας σύμφωνα με τα έργα και τη συμπεριφορά μας σαν καλοί φύλακες και δημιουργοί ή σαν επιλήσμονες του χρέους. Η ιστορία ταξινομεί και σημαδεύει τις εποχές και τις γενιές ανάλογα με την ανθρωπιά και την προσφορά για ειρηνική συνύπαρξη, προκοπή και μεγαλοσύνη.

Το σημερινό δικό μας μήνυμα είναι ανθρώπινο και απλό. Αγάπη από όλους και για όλους. Ομόνοια και συνειδητή συνεργασία για την κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική αναβάθμιση του τόπου μας. Συνεργασία των Κοινοτήτων και των πολιτιστικών οργανώσεων της Φωκίδας για να μείνει τόπος κοινωνικής ειρήνης και οικονομικής ευημερίας.

Τα σημερινά εγκαίνια του Πολιτιστικού μας Κέντρου είναι η προσφορά στο χωριό μας μιάς μικρής πολιτιστικής εστίας. Προσδοκούμε να γίνει κέντρο προβληματισμού, αλληλεγγύης και συνεργασίας. Χώρος επικοινωνίας, διαλόγου και αποφάσεων για το καλό του χωριού μας, των γειτονικών Κοινοτήτων και της Φωκίδας.

Σήμερα κάνουμε την αρχή. Η πλουσιότερη συνέχεια είναι ο σκοπός μας. Στους νέους θα δώσουμε την πρωτοπορεία. Θα οργανώσουμε κάθε εκδήλωση που θα υπηρετεί τα συμφέροντα και τη γενικότερη αναβάθμιση του τόπου μας. Θα καλέσουμε σε συνεργασία όλες τις γειτονικές Κοινότητες και τις πολιτιστικές οργανώσεις για να βρούμε τις καλύτερες λύσεις στα προβλήματα που μας απασχολούν. Θα ζητήσουμε τη συνεργασία και συμπαράσταση των Αρχών της Φωκίδας για την αποτελεσματικότερη λύση στα γενικότερα θέματα του τόπου μας.

Αγαπητοί προσκεκλημένοι,

Ο Σύλλογος γιορτάζει σήμερα τά 25 χρόνια της ύπαρξης και της δράσης του.

Για ένα τέταρτο αιώνα έμεινε ο συνδετικός κρίκος των απανταχού Οινοχωριτών και συμπαραστάθηκε υλικά και ηθικά στα προβλήματα του χωριού μας. Σ' αυτή την κρίσιμη μεταβατική περίοδο έμεινε μαχητική έπαλξη και αντικειμενική φωνή ενημέρωσης προς κάθε αρμόδιο και προς πάσα κατεύθυνση.

Ένα μικρό δείγμα αγάπης και υλικής συνδρομής στο χωριό μας αποτελούν το Πολιτιστικό Κέντρο που εγκαινιάζουμε σήμερα, η Εκκλησία της Παναγίας, η παραδοσιακή βρύση που με μεράκι στεριώνεται από μαστοράδες του χωριού μας.

Με όσα προσφέραμε μέχρι σήμερα δεν τελείωσε το έργο μας. Μένουν ακόμα τα πολλά. Η ζωή και τα προβλήματα συνεχίζονται και ανανεώνονται διαχρονικά.

Με τα λίγα αυτά λόγια κλείνω τη δική μου παρουσία στο βήμα. Οι ομιλητές που θα ακολουθήσουν θα μας αναπτύξουν τα θέματα της ημέρας. Πρίν εγκαταλείψω το βήμα αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους συνεργάτες της σημερινής εκδήλωσης και ιδιαίτερα σ' όσους τιμούν τη γιορτή μας με την παρουσία τους.

Σας ευχαριστώ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

Ο «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙΝΟΧΩΡΙΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ»

25 Χρόνια αγώνες

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΚΩΣΤΑ ΑΠ. ΡΟΥΛΙΑ

Συγχωριανοί
και φίλοι του χωριού μας,

«Χίλια καλωσορίσατε, χίλια και δυό χιλιάδες». Έτσι καλωσόριζαν οι πρόγονοί μας τους καλεσμένους τους. Ακολουθώντας την προγονική μας αυτή παράδοση, σας καλωσορίζουμε και εμείς σήμερα με τον ίδιο τρόπο, για την τιμή που μας κάνατε ν' ανταποκριθείτε τόσο πρόθυμα στο κάλεσμά μας και ήρθατε στα εγκαίνια του Πολιτιστικού Κέντρου του χωριού μας.

Πριν απ' όλα θέλω να ευχαριστήσω το Σύλλογο, για την προσωπική τιμή που μου έκανε, να εμπιστευθεί σε μένα την παρουσίασή του σε σας και φυσικά πολύ περισσότερο θέλω να ευχαριστήσω και όλους εσάς που ήρθατε σήμερα εδώ να μετάσχετε στην Οινοχωρίτικη αυτή γιορτή και ελπίζω πως θα έχετε την λίγη υπομονή να μας ακούσετε.

Ο «Σύλλογος Οινοχωριτών Παρνασσίδος», θεώρησε χρέος του να οργανώσει την γιορτή αυτή, για να δώσει την ευκαιρία στους πιό μεγάλους να ξαναθυμηθούν τα περασμένα και για να μπορέσουν οι νεώτεροι να μάθουν πως ξεκίνησε ο Σύλλογος, πριν 25 χρόνια και ποιά δραστηριότητα ανέπτυξε στα χρόνια αυτά, τό Οινοχώρι, ν' αναγεννηθεί απ' την... τέφρα του, όπως είναι σήμερα, που ξένοι και ντόπιοι αρέσκονται να το αποκαλούν «Στολίδι της Γκιώνας»!

Προπολεμικά το Οινοχώρι, ήταν ένα από τα πιο ζωντανά χωριά της ορεινής Παρνασσίδας. Οι κάτοικοί του υπολογίζονταν στους τριακόσιους, συμπτωματικά όσοι ήταν καί «οι τρακόσιοι του Λεωνίδα». Όλοι τους ήταν εύσωμοι και με σπιθηροβόλο βλέμμα. Έξυπνοι και αεικίνητοι. Λιτοδίαιτοι και ανθεκτικοί. Γλεντζέδες αλλά και θεοφοβούμενοι. Δουλευταράδες με ροζιασμένα χέρια, που έκαναν να θλασταίνουν οι «καρυδιές στην πέτρινη γη». Όλοι τους σχεδόν φτωχοί. Λίγο ψωμί, λίγες ελιές, ένα κρεμύδι, μπομπότα, αρκετή καί περισσότερη καλωσύνη ήταν η καθημερινότητα της ζωής τους. Κι όμως εδώ, κάθε συγγενής, φίλος ή ξένος ακόμα και ο πεντάξενος, θα εύρισκε τους πιο φιλόξενους ανθρώπους, που μάλιστα ανταγωνίζονταν ποιός θα τους πρωτοφιλοξενήσει στο σπίτι του. Πέρα όμως από αυτά οι Οινοχωρίτες ήταν και πατριώτες. Παλληκάρια, γενναίοι πολεμιστές, που έδωσαν πάντα το παρόν τους σ' όλους τους εθνικούς αγώνες. Ευλαβικά στεκόμαστε εμείς οι νεώτεροι σήμερα σε κάθε κορφή και διάσελλο του χωριού μας που μας θυμίζουν επώνυμα μετερίζια και πολεμίστρες. Πραγματικά στον τόπο αυτόν εδώ, βρίσκουν δικαίωση οι στοίχοι του ποιητή: «Σ' αυτή τη γή όπου πατείς, με το βελόνι αν σκάψεις, αίμα θα βράζει Χριστιανού, ήρωα θα ξεθάψεις». Αυτοί ήταν οι παλιοί Οινοχωρίτες: ατόφιοι, αμόλυντοι Έλληνες, από πρώτο χέρι, σωστοί Διγενήδες - Ακρίτες, φύλακες των παραδόσεων της εθνικής μας κληρονομιάς.

Κι όμως, κάποτε, «ήρθαν χρόνοι δίσεκτοι και μέρες οργισμένες», όπως λέει και το δημοτικό μας τραγούδι. Ο μεγάλος πόλεμος του '40 και ο κατοπινός αδερφοκτόνος, άφησαν πίσω τους, στο άλλοτε ζωντανό και όμορφο αυτό χωριό, πολλούς σκοτωμούς, αποκαΐδια και ερείπια. Μιά εικόνα αλλιώτικη. Το Οινοχώρι ρημαγμένο σχεδόν από κατοίκους έδειχνε την όψη του ετοιμοθάνατου χωριού, που ζούσε τις τελευταίες ώρες. Κλειστά τα πιό πολλά σπίτια, από τα λίγα που είχαν απομείνει. Σκεπές μισοχαλασμένες, σκάλες ερειπωμένες και αυλές χορταριασμένες, συνέθεταν το τραγικό σκηνικό του χωριού που πεθαίνει. Θα έμοιαζε οπωσδήποτε ακατοίκητο αν εδώ και εκεί δεν έβγαινε λίγος καπνός από κάποιο τζάκι, που μαρτυρούσε την ύπαρξη κάποιας ανθρώπινης ζωής. Ναι! Υπήρχαν ακόμα άνθρωποι. Καμιά σαρανταριά είχαν απομείνει από τους τριακόσιους. Μόνο αυτοί παρέμειναν εκεί ξωμάχοι της ζωής και λησμονημένοι. Οι πιο πολλοί γέροι και ανήμποροι για παραγωγική δουλειά. Κι όμως παρέμειναν εκεί μονάχοι και έρημοι, σαν τελευταίοι οπισθοφύλακες, που ήταν καταδικασμένοι ν' αργοπεθάνουν από τη φτώχεια και το μεγάλο μαράζι πως ξεχάστηκαν εκεί και από το Θεό και από τους άλλους ανθρώπους...

Οι άλλοι Οινοχωρίτες, όσοι επέζησαν ,«λάκισαν» από το χωριό για να σώσουν το κεφάλι τους από τη φωτιά και τό σίδερο του πολέμου. Ξενητεύτηκαν στα πέρατα του Κόσμου, αναζητώντας έναν ειρηνικότερο τόπο και μιά καλύτερη τύχη για μιά ανθρωπινότερη ζωή. Οι πιο πολλοί συγκεντρώθηκαν στην Αθήνα. Εκεί καταπιάστηκαν με διάφορες δουλειές για να μπορέσουν να ζήσουν. Έγιναν γαλατάδες, εργάτες, γκαρσόνια, μικροπωλητές, τραμβαγέρηδες κ.λπ. Τα χρόνια περνούν. Σιγά - σιγά προσαρμόζονται με την καινούργια τους ζωή και πολλοί από αυτούς αναδείχνονται κρατικοί λειτουργοί, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, τραπεζικοί, ανώτατοι αξιωματικοί, εκπαιδευτικοί, δημοσιογράφοι, έμποροι, ναυτικοί κ.ά.

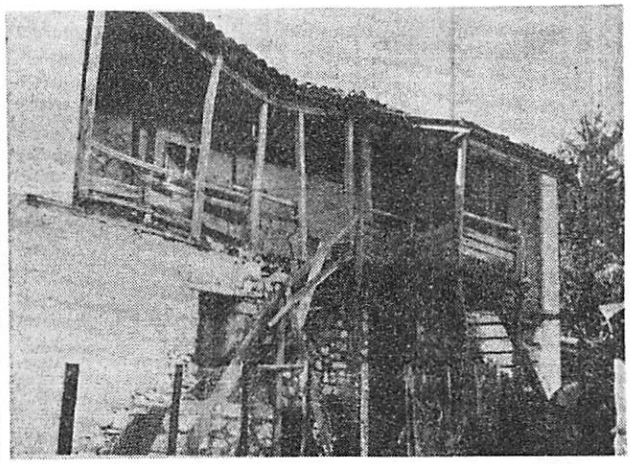

Ερειπωμένο σπίτι στα χρόνια της Κατοχής.

Κανένας απ' αυτούς, όσο πετυχυμένος κι αν ήταν, όσο μακριά κι αν βρισκόταν από το χωριό του, ποτέ δεν ξέχασε πως ήταν ΟΙΝΟΧΩΡΙΤΗΣ. Αντίθετα, όλοι τους όσο πιο ψηλά ανέβαιναν, τόσο πιο πολύ τους έτρωγε το μαράζι και η νοσταλγία για το καταδικασμένο σε αφανισμό χωριό τους. Αν και το εγκατέλειψαν και τους θύμιζε τις τραγικότερες μέρες της ζωής τους, δεν έπαυαν να το αγαπούν και να το έχουν κλεισμένο βαθιά μέσα στην καρδιά τους. Ποτέ δεν μπόρεσαν να ξεχάσουν πως κάποτε η ύπαρξή τους ξεφύτρωσε μέσα από αυτή τη ματωμένη γη του αγαπημένου τους χωριού και εκεί για πολλά χρόνια σφυρηλατήθηκαν με το αμόνι της αγωνίας και το σφυρί της φτώχειας. Γι αυτό ο νούς και η ψυχή τους φτερουγίζει συνεχῶς κάθε στιγμή κοντά του. Αισθάνονται καθήκον αλλά και υποχρέωση να κάνουν κάτι γι' αυτό. Να αγωνιστούν, να βοηθήσουν το χωριό τους, το Οινοχώρι, να ξαναζωντανέψει. Να χαρεί η καρδιά και να γελάσει τ' αχείλι των λιγοστών ξωμάχων Οινοχωριτών, που παρέμειναν ακόμα εκεί, πιστοί στην προγονική υποθήκη να διατηρηθεί το Οινοχώρι στους αιώνες, όπως μας το παρέδωσαν εκείνοι.

Με τα συναισθήματα αυτά των ξενητεμένων Οινοχωριτών και σε μιά στιγμή ιστορική για το χωριό μας, συγκεκριμένα στις 25 Φεβρουαρίου 1959, λίγοι διορατικοί και αποφασιστικοί Οινοχωρίτες, με πρωτεργάτη τον συμβολαιογράφο Παναγιώτη Κ. Παπαπαναγιώτου, παίρνουν την απόφαση και ιδρύουν το «Σύλλογο Οινοχωριτών Παρνασσίδος» με μοναδικό σκοπό την αναγέννηση του χωριού τους και τη βοήθεια των συγχωριανών τους που παρέμειναν ακόμα σ' αυτό.

Ο αγώνας αρχίζει. Σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, ο Σύλλογος, επικοινωνεί με όλους τους απανταχού διαμένοντες Οινοχωρίτες, τους ενημερώνει για τους σκοπούς του και τους καλεί να γίνουν όλοι μέλη του και να συμπαρασταθούν υλικά και ηθικά σ' αυτόν, ώστε ο επιδιωκόμενος σκοπός να γίνει πραγματικότητα. Η μεγάλη αγάπη των Οινοχωριτών για το χωριό τους, εκδηλώνεται με μιά συγκινητική πραγματικά ανταπόκριση στην πρόσκληση αυτή του Συλλόγου. Πολύ σύντομα τα μέλη γίνονται πολλά και ο Σύλλογος αποκτά οικονομικά μέσα και σεβαστή συλλογική δύναμη.

Το πρώτο μεγάλο βήμα έχει γίνει. Έτσι οι Οινοχωρίτες μονιασμένοι και ενωμένοι προχωρούν σταθερά, συνεχίζοντας τον αγώνα τους για την πρόοδο του χωριού τους. Τα οράματά τους επικεντρώνονται στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική αναβάθμιση του Οινοχωρίου. Ο Σύλλογος επισημαίνει ένα προς ένα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το χωριό, συγκροτεί επιτροπές μελέτης και τελικά κα-

ταρτίζει, μετά από πολλή προσπάθεια, το βασικό πρόγραμμα όλων των απαραίτητων έργων που πρέπει να γίνουν, καθορίζοντας και την «ταχτική μεθόδευσης» που πρέπει ν' ακολουθηθεί για να υλοποιηθούν οι αποφάσεις του. Πρωταρχική απόφασή του είναι να προβεί στην έκδοση μιάς εφημερίδας για να έχει τη δυνατότητα να δίνει πλατύτερη δημοσιότητα στα προβλήματα του χωριού και μέσα από τις στήλες της να αγωνίζεται για την επίλυσή τους. Με εισήγηση του δημοσιογράφου Κώστα Απ. Ρούλια, πραγματοποιείται η έκδοση της εφημερίδας του Συλλόγου με τίτλο «ΤΟ ΟΙΝΟΧΩΡΙ».

Στη συνέχεια ο Σύλλογος δραστηριοποιείται προς τα έξω, χρησιμοποιώντας κάθε τρόπο και κάθε μέσο, να κεντρίσει το ενδιαφέρον των αρμοδίων. Σε χιλιάδες ανέρχονται μέχρι τώρα οι σελίδες των υπομνημάτων, εγγράφων, αναφορών και τηλεγραφημάτων που έχουν σταλεί προς όλους τους κρατικούς φορείς ζητώντας τους την ικανοποίηση των αιτημάτων του χωριού μας. Αμέτρητες είναι οι παραστάσεις εκπροσώπων του Συλλόγου που έγιναν σε αρμοδίους κρατικούς λειτουργούς για τον ίδιο σκοπό. Συχνά αντιμετώπιζαν την άρνηση και την αδιαφορία. Αυτό όμως ποτέ δεν απογοήτευσε τα μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου.

Ο Σύλλογος, δεν περιμένει να γίνουν τα πάντα από το κράτος. Με δικές του οικονομικές δυνατότητες και κάτω από κρυστάλλινες διαχειριστικές διαφάνειες, προχωρεί και φτιάχνει και μόνος του πολλά κοινωφελή έργα. Έργα σημαντικά που φέρουν τη σφραγίδα της αναδημιουργίας του χωριού. Παράλληλα καλλιεργεί με κάθε τρόπο το κατάλληλο κλίμα και ενθαρύνει τους Οινοχωρίτες να ξαναφτιάξουν τα ερειπωμένα σπίτια τους, ενώ συγχρόνως παρακινεί και πολλούς φίλους του χωριού να φτιάξουν εκεί τα εξοχικά τους σπίτια. Και πράγματι η προσπάθεια πέτυχε! Σήμερα όλα σχεδόν τα σπίτια βρίσκονται σε λειτουργία και είναι φτιαγμένα σύμφωνα με την παράδοση του τόπου μας, με κύρια χαρακτηριστικά τις κεραμοσκεπές, τα χαγιάτια και τα ξύλινα πορτοπαράθυρα. Ίσως το Οινοχώρι να είναι το μοναδικό χωριό της Φωκίδας που δεν επηρεάστηκε από τη μοντέρνα αρχιτεκτονική. Στο σύνολό του παρουσιάζει μιά άψογη παραδοσιακή γραφικότητα ελληνικού χωριού. Ο Τύπος πολλές φορές και δυό φορές η Τηλεόραση ασχολήθηκαν με το όμορφο χωριό μας το Οινοχώρι.

Ένα τέταρτο του αιώνα αγώνες, μιά ολόκληρη ζωή, ο Σύλλογος πασχίζει καθημερινά να ξαναφτιάξει το καταστραμμένο χωριό του. Η μακρόχρονη αυτή δραστηριότητά του είχε σαν αποτέλεσμα, το Οινοχώρι, χρόνο με το χρόνο ν' αλλάξει όψη και από ερειπωμένο που ήταν κάποτε, τώρα να είναι ζωντανό και πάλι από κατοίκους, όμορφο και ελκυστικό σε ντόπιους και ξένους. Μόνο τα βασικά χαρακτηριστικά του προπολεμικού χωριού υπάρχουν σήμερα. Όλα τα άλλα έχουν αλλάξει. Οι άλλοτε μεγάλες στράτες του χωριού προς την περιφέρεια έγιναν σήμερα αυτοκινητόδρομοι. Τα στενά σοκάκια με τα λασπόνερα μετατράπηκαν σε πλατιούς στρωμένους δρόμους. Το ηλεκτρικό έλαμψε απ' άκρη σε άκρη στο

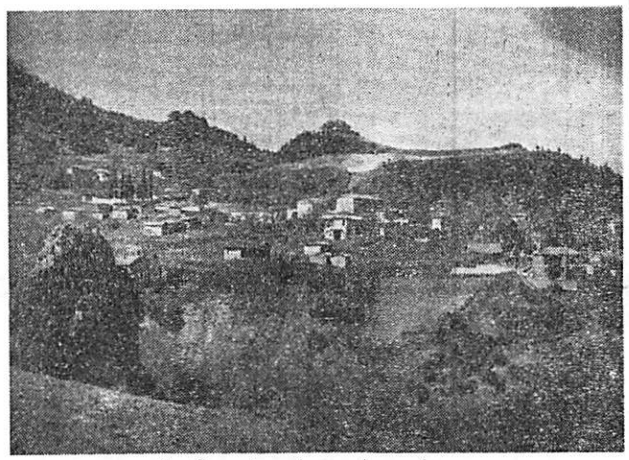

Το Οινοχώρι, όπως είναι σήμερα.

χωριό και έσβησαν τα λυχνάρια. Το νερό κύλησε άφθονο μέσα σε κάθε σπίτι και αχρήστευσε τις νεροβαρέλες, που καμπούριαζαν τη ράχη των γυναικών κουβαλώντας το νερό από τις δύο πηγές τον «Κεφαλόβρυσο» και την «Κατέρω». Εγκαταστάθηκαν τηλέφωνα και κοινοτικά φώτα. Διαμορφώθηκαν οι κοινόχρηστοι χώροι και η μεγάλη πλατεία του χωριού. Πραγματοποιήθηκαν δεντροφυτεύσεις σε ακάλυπτους χώρους, μέσα και γύρω από το χωριό. Ανακαινίστηκαν οι εκκλησίες και το νεκροταφείο. Αξιοποιήθηκαν πηγές και φτιάχτηκαν δεξαμενές για ύδρευση και άρδευση. Κατασκευάστηκαν δασικοί και αγροτικοί δρόμοι προς όλη τη γύρω περιοχή. Αυτά και πολλά άλλα έγιναν στα 25 χρόνια της ζωής και της δραστηριότητας του Συλλόγου και με τη συνεργασία τών κοινοτικών αρχών και γενικά όλων των Οινοχωριτών. Τα έργα δεν γίνονται με... λόγια. Για να γίνουν χρειάζεται προσπάθεια, ιδρώτας και θέληση και πάνω απ' όλα αγώνας. Κάθε έργο, μικρό ή μεγάλο που έχει γίνει στο χωριό έχει μέσα του την μεγάλη αυτή αγωνιστική δραστηριότητα του Συλλόγου. Μια αλήθεια που είναι γνωστή και βγαίνει μέσα από τα γραπτά ντοκουμέντα των αρχείων του.

Στα επιτεύγματα του «Συλλόγου Οινοχωριτών Παρνασσίδας» ανήκουν και δύο άλλα σημαντικά έργα: Η κατασκευή της Εκκλησίας της Παναγίας και του Πολιτιστικού Κέντρου του χωριού μας. Σκόπιμα τα ξεχώρισα για να πω λίγα λόγια ιδιαίτερα γι' αυτά. Πρόκειται για έργα αξιόλογα, που μπορούν να γίνουν μόνο με πραγματική θέληση και μεγάλη πίστη και δεν είναι εύκολο να γίνουν σε τόσο μικρά χωριά, όπως το Οινοχώρι.

Η ύπαρξη της εκκλησίας της Παναγίας, που βρίσκεται στο χώρο του Νεκροταφείου, χρονολογείται από τον περασμένο αιώνα. Παλιότερα καταστράφηκε από πυρκαγιά, αλλά οι πατεράδες μας την ξανάφτιαξαν και πάλι. Τα χρόνια όμως περνούν από πάνω της και γκρεμίζουν την σκεπή της και ένα μεγάλο τμήμα των τοίχων της. Μπροστά στο ερείπιο αυτό, ο Σύλλογος θεώρησε ιερό του χρέος να διατηρήσει την εκκλησία αυτή, εκδηλώνοντας με τον τρόπο αυτό τον απαιτούμενο σεβασμό στην μνήμη των προγόνων μας που αναπαύονται εκεί στην αιωνιότητα. Πήρε τη σχετική απόφαση να ξαναφτιαχτεί η κατεστραμμένη εκκλησία της Παναγίας. Κατάρτισε τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό της, προμηθεύτηκε τα πιό άριστα οικοδομικά υλικά και ανέθεσε την εκτέλεση του έργου στα πιο έμπειρα χέρια των οικοδόμων τεχνιτών του χωριού μας. Το έργο τελείωσε.

Ένα άλλο επίσης κτίριο βρισκόταν υπό κατάρρευση. Ήταν το παλιό Δημοτικό Σχολείο, στην πλατεία του χωριού μας. Στο χώρο ακριβώς αυτόν που βρισκόμαστε τώρα. Ο από πολλά χρόνια και σημερινός πρόεδρος του Συλλόγου μας Γεώργιος Βασ. Πουρνάρας, εισηγείται στο Διοικητικό Συμβούλιο το θέμα της ανακατασκευής του κτιρίου, με τα εξής συγκινητικά λόγια: «Στο ερειπωμένο αυτό σχολειό του χωριού μας, μάθαμε κάποτε όλοι μας τα πρώτα κολλυβογράμματα, που μας έδωσαν τη δυνατότητα στη συνέχεια να προοδεύσουμε. Δάσκαλος και μαθητές δεν υπάρχουν πιά. Το κτίριο μέρα με τη μέρα γκρεμίζεται. Έχουμε χρέος και καθήκον να το διατηρήσουμε και να το παραδόσουμε στις νεώτερες γενιές σαν μνημείο και πνευματικό χώρο. Προτείνω να γίνει το Πολιτιστικό Κέντρο του χωριού μας. Ένας χώρος που να ενώνει στο παρόν και στο μέλλον τους Οινοχωρίτες».

Ομόφωνα το Δ.Σ. συντάσσεται και εγκρίνει την πρόταση αυτή. Το έργο, όμως, απαιτεί χρήματα πολλά, αρκετή δουλειά και προπαντός μεγάλη ευθύνη. Τα πάντα ξεπερνούνται. Η θέληση του Συλλόγου για τέτοια έργα βρίσκεται πάνω από τα εμπόδια. Το παλιό κατεστραμμένο κτίριο κατεδαφίζεται σχεδόν ολόκληρο και στη θέση του ανοικοδομείται ένα άλλο καινούργιο, αρκετά μεγαλύτερο και κατάλληλα διαρρυθμισμένο, ώστε πέρα από τον κύριο σκοπό, για τον οποίο έγινε, να μπορεί να στεγάσει το Κοινοτικό Κατάστημα και το ιατρείο του χωριού. Πρόκειται για το κτίριο αυτό εδώ, πού βρισκόμαστε αυτή τή στιγμή και έχουμε τη μεγάλη χαρά σήμερα όλοι μας να το εγκαινιάζουμε. Αν είναι αξιόλογο ή όχι, αυτό το αφήνουμε σε σας, να το κρίνετε, που βρίσκεστε εδώ σήμερα και μας τιμάτε με την παρουσία σας.

Ο «Σύλλογος Οινοχωριτών Παρνασσίδος» αρκείται ΜΟΝΟ στην επισήμανση ότι το Πολιτιστικό Κέντρο του χωριού μας είναι πια πραγματικότητα. Με εύλογη ικανοποίηση το παραδίνει σήμερα τελειωμένο, σ' όλους τους Οινοχωρίτες και ιδιαίτερα στις νέες γενιές, με τη θερμή και εγκάρδια ευχή, ο πνευματικός αυτός χώρος να τους ενώνει πάντα με αγάπη μεταξύ τους και να τους οδηγεί σε δημιουργικές πράξεις τέτοιες που να προσδίδουν εσαεί πρόοδο και ευημερία στο όμορφο χωριό μας, το Οινοχώρι.

Σας ευχαριστώ
ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΥΛΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΣ

ΤΟ ΟΙΝΟΧΩΡΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΜ/ΓΡΑΦΟΥ ΠΑΝ. Κ. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Αιδεσιμώτατε,
Κυρίες και Κύριοι,
'Αγαπητοί συγχωριανοί.

Η σημερινή μέρα, που ο Σύλλογος Οινοχωριτών Παρνασσίδος γιορτάζει τα 25 χρόνια από την ίδρυσή του, μας δίνει την ευκαιρία να γυρίσουμε λίγο στο παρελθόν, να ζωντανέψουμε τις αναμνήσεις μας, που όσο παλιώνουν τόσο πιο καινούριες ξαναζούν μέσα μας, να πετάξει η σκέψη μας στα παλιά σε κείνους που πέρασαν από το χωριό, που το κράτησαν ζωντονό ως σήμερα, να θυμηθούμε πως ήταν παλιότερα τα σπίτια ,οι αυλές, τα ξωκκλήσια, το σχολειό, τα χωράφια και τ' αμπέλια, τα γιδοπρόβατα με τα κουδούνια, τους κύπρους και τα τσοκάνια, τις στάνες και τις στρούγκες, τα αλώνια με τους βαλμάδες και το λυώμα, τον τρύγο, το ρακαριό, τις γιορτές και τα πανηγύρια, τα Χριστούγεννα, τις Απόκρηες και τις Λαμπρές.

Κι όλα αυτά σ' ένα χωριό που σήμερα είναι τελείως αγνώριστο απ' ό,τι ήταν παλιά. Ένα χωριό που παρ' όλη την ορεινή του θέση και το φτωχό του χώμα, εξακολουθεί να ζει με καλύτερες συνθήκες, αγνώριστο και προοδευτικό.

Εδώ στον τόπο αυτόν, πέρασαν από παλιά τόσοι άνθρωποι. Τρεις χιλιάδες χρόνια έχει ιστορία ο τόπος αυτός.

Γύρω στα 1100 π.Χ. λίγον καιρό μετά τον Τροικό πόλεμο, ένας πολεμικός λαός που κατοικούσε στη Θεσσαλία οι Δωριείς— πιεζόμενοι από τους Κασμείους και τους Θεσσαλούς, οι οποίοι κατέβαιναν από την Ήπειρο, βάδισε προς Νότον και εγκαταστάθηκε στη Δωρίδα, την περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στη Μαλίδα, Οιταία, Λοκρίδα και Φωκίδα, ανάμεσα στους ορεινούς όγκους του Καλλιδρόμου, της Οίτης, της Γκιώνας και του Παρνασσού, που ανάμεσά τους περνά η ποταμός Κανιανίτης (ο Πίνδος των Αρχαίων) ο οποίος ενώνεται με τα νερά του Κηφισσού που πηγάζουν από τον Παρνασσό και σχηματίζουν το Φωκικό Κηφισσό. Η χώρα αυτή της Δωρίδος δεν έχει καμμιά σχέση με τη σημερινή επαρχία Δωρίδος, την οποία κατοικούσαν τότε οι Οζόλαι Λοκροί.

Η έκταση της περιοχής αυτής των Δωριέων ήταν περίπου 185 τετραγ. χιλιόμετρα. Ήταν φτωχή και άγονη, κατάλληλη μόνο για βοσκή αιγοπροβάτων.

Η χώρα αυτή μέχρις ότου καταληφθεί από τους Δωριείς, ονομαζόταν Δρυοπίς, την κατοικούσαν δε οι Δρυοπείς, που κατάγονταν από την Λελεγική φυλή.

Κατά τη Μυθολογία, ο μυθικός Ηρακλής, όταν επέστρεφε από τη Θεσσαλία όπου πήγε να βοηθήσει το βασιλιά των Δωριέων, Αιγίμιο, θέλησε να ρυθμίσει μια παλιά διαφορά που είχε με τους Δρύοπες. Η διαφορά δημιουργήθηκε από την εποχή που ο Ηρακλής περνώντας απ' τη χώρα τους, μαζί με τη Δηιάνειρα και το γυιό τους Ύλλο, ζήτησε τροφή από το βασιλιά των Δρυόπων, το Θειοδάμαντα, που όργωνε τα κτήματά του. Ο βασιλιάς Θειοδάμας αρνήθηκε να τους δώσει τροφή. Τότε ο Ηρακλής ξέζεψε το ένα βόδι από το αλέτρι, το σκότωσε, το κομμάτιασε και το έφαγε με τη συντροφιά του. Ο Θειοδάμας έφυγε και ξαναγύρισε φέρνοντας μαζί του στρατό, έτσι που ο Ηρακλής και οι σύντροφοί του, βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Στή σύγκρουση τραυματίστηκε η Δηιάνειρα. Τελικά ο Ηρακλής απομακρύνθηκε αφού πρώτα σκότωσε το βασιλιά Θειοδάμαντα.

Στο καινούργιο του τώρα πέρασμα με αρκετό στρατό δε δυσκολεύτηκε πολύ για να κυριέψει τη χώρα των γενναίων Δρυόπων. Έτσι οι Δρύοπες ύστερα από τον εκτοπισμό τους σκόρπισαν, για να βρεθούν άλλοι στην Εύβοια, άλλοι σε νησιά του Αιγαίου κι άλλοι στην Κύπρο.

Οι Δωριείς κατά τη Μυθολογία ήταν απόγονοι του Δώρου, που ήταν γυιός του Έλληνος και της Ορσηΐδος.

Ήταν άντρες ψηλού αναστήματος, στρογγυλοκέφαλοι και αγράμματοι, όργωναν τη Γη όπου το έδαφος ήταν κατάλληλο, αλλά στηρίζονταν κυρίως στα ποίμνιά τους. Γνώριζαν τη χρήση του σιδήρου και τον χρησιμοποιούσαν για να φτιάχνουν όπλα και εργαλεία. Ήταν σκληροτράχηλοι πολεμιστές, ανθεκτικοί στις καιρικές συνθήκες και στο κλίμα της περιοχής στην οποία κατοικούσαν και το σκληρό μέταλλο του ξίφους και της ψυχής τους τους έδωσε αμείλικτη υπεροχή απέναντι στους άλλους λαούς, τους οποίους νίκησαν και εξετόπισαν.

Φτωχή και άγονη όπως ήταν η Δωρίς, οι κάτοικοί της προμηθεύονταν τροφές από τις πεδινές περιοχές, από τους γείτονές τους Μαλιείς και Φωκείς. Για το λόγο αυτόν οι κάτοικοί της ονομάζονταν από τους γείτονές τους κοροϊδευτικά «λιμωδωριείς». Αλλά αυτό δεν τους εμπόδισε να ριζώσουν στον τόπο και να δημιουργήσουν τη Μητρόπολη των Δωριέων όπως έμεινε στην ιστορία, γνωστή η περιοχή αυτή.

Αφού εγκαταστάθηκαν στον τόπο αυτόν ίδρυσαν τέσσερες πόλεις κατά μήκος του ποταμού Πίνδου, οι οποίες αποτέλεσαν τη Δωρική τετράπολη. Οι πόλεις αυτές ήταν το Βοίον ή Βοιόν εκεί που βρίσκονται ερείπια αρχαίων τειχών νοτιοανατολικά του χωρίου Μαριολάτα ή κατ' άλλους (όπως ο Γερμανός Λόλλιγκ) στο Παλιοκαστέλλι. Στην τελευταία περίπτωση θα πρέπει να συνδεθεί η ύπαρξη της πόλης με τα ερείπια του «Πύργου» που βρίσκονται στο βράχο, πάνω από το ποτάμι.

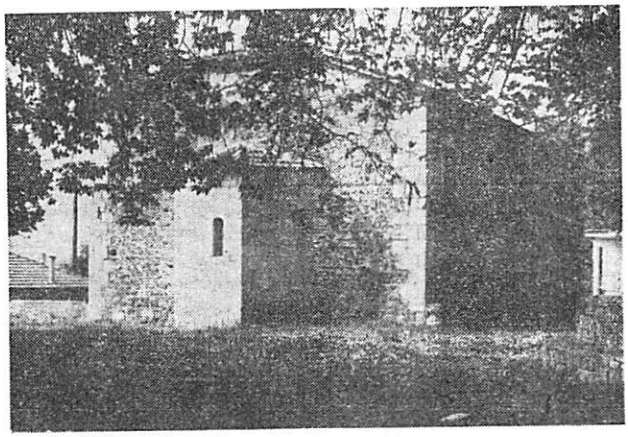

Ο Ναός της Αγίας Αικατερίνης του χωριού μας.

Οι άλλες πόλεις ήταν το Κυτίνιο που τοποθετείται στο λόφο «Παλιόκαστρο ή Τσούκα» ανάμεσα στο συνοικισμό Χλωμός του Καστελλίου και της Γραβιάς, η Ερνεός που τοποθετείται στο αριστερό μέρος του ποταμού Πίνδου, κοντά στο Νεκροταφείο Καστελλίου και ο Πίνδος ή Ακύφας που βρισκόταν στο λόφο «Αγία Παρασκευή ή Παλιόκαστρο» του χωριού μας.

Για την Πίνδο μας πληροφορεί ο Γεωγράφος Στράβων. «Υπέρκειται δ' η Πίνδος του Ερινεού, παραρεί δε αυτήν, ομώνυμος ποταμός εμβάλλων εις τον Κηφισσόν».

Ο Γερμανός Λόλινγκ και ο Αραβαντινός τοποθετούν ακριβώς την πόλη αυτή στο λόφο της Αγίας Παρασκευής. Ο λόφος αυτός αρκετά εκτεταμένος και ομαλός είναι περιτριγυρισμένος από μεγάλο ισοδομικό ασβεστολιθικό τείχος, που σε πολλά σημεία σώζεται σε άριστη κατάσταση. Έχει επιμελημένη οχύρωση και τεχνική κατασκευή. Οι τεράστιοι ογκόλιθοι είναι θαυμάσια τοποθετημένοι.

Πάνω στο λόφο υπάρχουν τα ερείπια εσωτερικών κτισμάτων, τα οποία είναι φανερά παρά τις καταστροφές που έχουν υποστεί από τους κατοίκους ,οι οποίοι εκτός από την καλλιέργεια των αγρών, από άγνοια κατέστρεψαν τείχη ολόκληρα για να προμηθευτούν πέτρα για το χτίσιμο των σπιτιών ή σταύλων ή για να φτιάξουν δέματα στους κατηφορικούς αγρούς.

Εδώ δεν επρόκειτο για Ακρόπολη, αλλά για πραγματική πόλη. Η πόλη υδρεύεταν από την πηγή «Κατέρω» η οποία ήταν κι αυτή οχυρωμένη, και από την πηγή «Καναλάκι» με αγωγό από πήλινους σωλήνες (ρείθρα) μήκους 1,5 χλμ. περίπου.

Στο λόφο αυτόν έχουν βρεθεί πάρα πολλοί τάφοι κατασκευασμένοι ή από μεγάλες κεραμικές πλάκες ή από πουριά, μέσα στους οποίους βρέθηκαν αγγεία, νομίσματα κ.λπ. Σε όλη επίσης την έκταση του λόφου το αλέτρι του γεωργού ξέθαβε κάθε τόσο σπασμένα εριθρόμορφα και μελανόμορφα αγγεία, νομίσματα χάλκινα ή αργυρά των Βοιωτών, Οιταίων, Φωκέων, Μακεδόνων και Αιτωλών, καθώς και διάφορα κεραμικά ή επιγραφές πάνω σε πλάκες που σκέπαζαν τάφους. Αλλά η αδιαφορία των αρμοδίων και η άγνοια των κατοίκων τα παρέδιναν στους διάφορους αρχαιοκάπηλους, έτσι ώστε σήμερα να μην υπάρχουν τέτοια αντικείμενα και να εξαφανίζεται ο αρχαιολογικός πλούτος της περιοχής.

Πάνω από το λόφο της Αγίας Παρασκευής είναι άλλος λόφος που σήμερα λέγεται «Παλιοσταυρός». Η κορυφή του λόφου αυτού προς την πλευρά της Αγίας Παρασκευής, ήταν περιτειχισμένη και σώζονταν τα ερείπια των τειχών, μέσα στα οποία βρισκόταν πιθανώς η πρώτη πόλη Δρυόπη. Το δάσος των βελανιδιών (δρυών) που περιβάλλει το λόφο, δικαιολογεί την ονομασία «Δρυός - όμμα». Εδώ ήταν η ακρόπολη που προστάτευε την πόλη Πίνδο που ήταν στην Αγία Παρασκευή. Από εδώ φαίνεται και ελέγχεται όλη η περιοχή. Δεν ήταν δυνατό να φανταστεί κανείς καλύτερη θέση για την προστασία της πόλης που ήταν αποκάτω. Την πόλη αυτή αναφέρει ο σχολιαστής του Πινδάρου (Πύθια Ι. 121) και ο Τζέτζης (Λυκάφρονος Αλεξάνδρα 980) ως έκτη πόλη της Μητρόπολης των Δωριέων, μετά από την προσθήκη της Λίλαιας.

Δυστυχώς καμιά μελέτη ή έρευνα αρχαιολογική δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα. Χάθηκαν στα χρόνια που πέρασαν τόσα πολύτιμα αρχαιολογικά

ευρήματα, τάφοι, επιγραφές, αγγεία, νομίσματα. Τα τείχη καταρρέουν. Οι πέτρες θα κατρακυλίσουν στο ρέμα και θα χαθούν. Και θά χαθεί έτσι το υλικό που θα δώσει στοιχεία στην ιστορία.

Από τον τόπο αυτόν ξεκίνησαν οι Δωριείς. Κατέλαβαν το Μαντείο των Δελφών και ανάγκασαν τους γείτονές τους Οζόλες Λοκρούς να συμμαχήσουν μαζί τους, έφτιαξαν στόλο, πέρασαν στην Πελοπόνησσο, κατέστρεψαν τις Μυκήνες αφού νίκησαν το βασιλιά τους Τισσαμενό, γυιό του Ορέστη και εγγονό του Αγαμέμνονα και τελικά υπέταξαν όλη την Πελοπόνησσο και ίδρυσαν τη Σπάρτη.

★

Τα χρόνια και οι αιώνες πέρασαν. Οι Πέρσες επέδραμαν στην Ελλάδα. Όταν ο Ξέρξης, ο βασιλιάς των Περσών, έφτασε εδώ με το στρατό του το πέρασμά του ήταν από εδώ για να πάει στη Φωκίδα. Τότε η περιοχή δεν έπαθε τίποτα, γιατί ήταν σύμμαχος. Κατηγορήθηκαν τότε οι κάτοικοι της Δωρίδος ότι «εμήδιζαν», ήταν φίλος των Περσών δηλαδή, καθώς γράφει ο Ηρόδοτος (Ουρανία, Βιβλίο Η΄).

Αργότερα όταν έγινε ο Φωκικός (Ιερός Πόλεμος) και ο Αιτωλομακεδονικός πόλεμος, πολλές φορές λεηλατήθηκε, αν και ο τόπος ήταν φτωχός.

Μετά το τέλος του κατά των Φωκέων Ιερού Πολέμου, ίσως γιατί υποστηρίχθηκε από το Φίλιππο που κατέλαβε την περιοχή το 338 π.Χ., η περιοχή ήκμασε περισσότερο και μεγάλωσε, γιατί από τους μεταγενέστερους συγγραφείς περιλαμβάνονται στη Δωρίδα και οι πόλεις Λίλαια, Τιθρώνιο και η Δρυμαία και η Δωρική Τάρφη.

Πότε παρήκμασε η Δωρική Τετράπολη και η Πίνδος ή Ακύφας δεν είναι απόλυτα εξακριβωμένο. Το πιθανότερο είναι να καταστράφηκε στον 3ο π.Χ. αιώνα στον πόλεμο μεταξύ Αιτωλών και Αθαμάνων.

Ακολούθησαν οι Ρωμαίοι, οι οποίοι τό 146 π.Χ., την περιοχή αυτή την περιέλαβαν στο «πέμπτο θέμα» της Ελλάδος, όπως τό ονόμασαν.

Το Βυζάντιο επεκτάθηκε ως εδώ. Τη δε εποχή του Λέοντος του Σοφού (886 — 912 μ.Χ.) φέρεται ως έδρα Επισκοπής η Βάριανη.

Ύστερα από την 4η Σταυροφορία και την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους το 1204 μ.Χ. η περιοχή παραχωρήθηκε στο Βονιφάνιο, το βασιλιά της Θεσσαλονίκης, ο οποίος ίδρυσε τη Βαρωνεία των Σαλώνων, με δυνάστη διοικητή το Γάλλο την καταγωγή Θωμά Στρομαγκούρ. Τότε ο Βονιφάκος ίδρυσε τη Βαρωνεία της Γραβιάς. Την εποχή αυτή το πέρασμα της Κλεισούρας του Πύργου οχυρώθηκε και ενισχύθηκε το αρχαίο φρούριο του Πύργου με νέα τείχη, για να προστατεύει την περιοχή. Το έτος 1311 μ.Χ. η περιοχή καταλήφτηκε από τους Καταλανούς και έγινε Καταλανική κομητεία.

★

Ακολούθησε η άλωση της Κωνσταντινούπολης και η κατάληψη όλης της Ελλάδος από τους Τούρκους. Η Οθωμανική αυτοκρατορία επεκτάθηκε ως το τελευταίο άκρο της Ελλάδος. Φυσικό ήταν να έρθουν οι Τούρκοι και στην περιοχή αυτή. Διόρισαν διοικητάς, μπέηδες, αγάδες και εισπράκτορες των φόρων.

Οι Τούρκοι άφησαν την αυτοδιοίκηση στούς Έλληνες, τους υποχρέωσαν όμως να πληρώνουν φόρους — «το χαράτσι». Το χαράτσι αυτό ήταν σε χρήμα και σε είδος. Έτσι υπήρχε στο χωριό μας το σπίτι του Αγά και η αποθήκη που συγκέντρωνε τα σιτηρά, ακριβώς στο χώρο ανάμεσα στο Δυτικό μέρος της Αγίας Αικατερίνης και στα σπίτια του Τσορλίδα, του Γιώτα και του Θεμιστοκλή Παπαναγιώτου.

Ο Μπέης, ο τσιφλικάς της περιοχής, είχε το κονάκι του, κοντά στο σημερινό Νεκροταφείο, στην άκρη του μεγάλου χωραφιού της Εκκλησίας, εκεί που είναι η Μαυροσκαμνιά.

Ως σήμερα μένουν ακόμα τουρκικές ονομασίες στο χωριό Μουράτ - Λάκκα, Τουρκ' Λάκκα, Μπογδενά, Ταμπούρια.

Οι ραγιάδες όμως διατήρησαν τη γλώσσα, τα έθιμά τους και τη θρησκεία. Στην ομιλία τους χρησιμοποιούσαν βέβαια και πολλές τούρκικε λέξεις που ακόμα διατηρούνται ως σήμερα.

Έτσι όταν κηρύχτηκε η Επανάσταση του 1821, οι Έλληνες ήταν έτοιμοι να αγωνιστούν για την απελευθέρωση του τόπου από τον Τούρκο δυνάστη. Από την εποχή αυτή δεν έχουμε στοιχεία. Παρ' όλες τις έρευνες, δεν έγινε δυνατόν να βρεθούν ονόματα αγωνιστών. Το επαναστατικό όμως πνεύμα της περιοχής, οι οπλαρχηγοί από τα άλλα χωριά την Κουκοβίστα και τη Δρέμισα, ο Παπαντριάς, ο Πανουριάς, ο Γκούρας, ο Μαμούρης, ο Χασιακός, δεν μπορεί παρά να είχαν στα ασκέρια τους και Κανιανίτες, οι οποίοι όμως έμειναν ανώνυμοι.

★

είναι γνωστό. Το όνομά του ήταν Κάνιανη όνομα με σλαυική κατάληξη που έχει την προέλευση μάλλον στον όγδοο αιώνα, όταν η περιοχή κατακλύστηκε από τους Σλαύους που ο Λέων ο Ίσαυρος άφησε να κατεβούν στην Νότια Ελλάδα. Έτσι απαντά με πολλές ονομασίες με την ίδια κατάληξη όπως Παύλιονη, Βάριανη, Αγόριανη, Βίνιανη.

Ένας κλάδος των κατοίκων (οι Ρουλιαίοι) ήρθαν από τον Κονιάκο. Άλλος ήρθε από το Σμόκοβο. Η τοποθεσία, το νερό και το υπήνεμο, ήταν ό,τι χρειάζονταν οι κτηνοτρόφοι για να φτιάξουν τα μοντριά τους και να καλλιεργήσουν τα χωράφια της περιοχής.

Στα 1838 έχουμε την πρώτη χρονολογία, που χτίστηκε ο πρώτος ενοριακός ναός της Παναγίας. Αυτό λέει μιά πέτρινη πλάκα, που ήταν πάνω από την πόρτα της Εκκλησίας και που ξανατοποθετήθηκε στον καινούριο ναό που ξαναχτίστηκε.

Το χωριό Κανιάνη από το 1836 ως το 1840 ανήκε στο Δήμο Δωρίδος, με πρωτεύουσα το Καστέλλι. Το 1840 ο Δήμος Δωρίδος μετονομάστηκε σε Δήμο Δωριέων, με πρωτεύουσα την Κάτω Αγόριανη. Και το 1842 μετατέθηκε η πρωτεύουσα του Δήμου Δωριέων στη Γραβιά. Στο Δήμο αυτόν υπήγετο και η Κάνιανη.

Τότε το χωριό είχε γύρω στις 500 οικογένειες, οι οποίες καλλιεργούσαν τα κτήματά τους από τα όρια της Κουκοβίστας μέχρι το Μπράλλο. Οι κάτοικοι ήταν αναγκασμένοι να ξεκινάνε νύχτα το πρωί για να φτάσουν ως το Μπράλλο καί νά γυρίσουν πάλι νύχτα. 2 1)2 ώρες διαδρομή. Έτσι μερικοί για εξυπηρέτηση άρχισαν να φτιάχνουν ταράτσες (καλύβες) με σκεπή από χώμα πατημένο, πάνω σε κλαδιά δέντρων, στη θέση που είναι σήμερα το χωριό Αποστολιάς. Διανυκτέρευαν εκεί και η καλλιέργεια των κτημάτων ήταν ευκολότερη. Σιγά - σιγά οι καλύβες πλήθαιναν. Η πρώτη ονομασία ήταν στις «Ταράτσες». Αργότερα επειδή τα περισσότερα κτήματα ήταν στον κάμπο, εγκατασάθηκαν πολλές οικογένειες μόνιμα στις καλύβες, πούλησαν τα κτήματα που είχαν στο ορεινό χωριό και έφτιαξαν το Κάτω Χωριό γύρω στο 1860. Έτσι είχαμε πιά δυό χωριά την Άνω Κάνιανη και την Κάτω Κάνιανη. Για αρκετά χρόνια, ως τελευταία, οι χωριανοί πρόχειρα έλεγαν «Απαν' χωριό και Κατ' Χωριό». Οι Απάνω Κανιανίτες κράτησαν τα κτήματά τους ως το Μπράλλο. Οι Κάτω Κανιανίτες πούλησαν τα κτήματά τους και τα σπίτια τους στο Απάνω Χωριό και αποξενώθηκαν τελείως, ενώ οι Απανωχωρίτες διατήρησαν τις καλύβες τους στο Κάτω Χωριό.

Το 1912 που καταργήθηκαν οι Δήμοι και έγιναν οι Κοινότητες, έγινε και η Κοινότητα Κάτω Κάνιανης, λόγω περισσότερων κατοίκων, «μετά του συνοικισμού Άνω Κάνιανης».

Το 1927 ύστερα από απόφαση της Επιτροπής Τοπωνυμιών, η ονομασία του χωριού Άνω Κάνιανη έγινε «ΟΙΝΟΧΩΡΙ» από το πολύ και εκλεκτό κρασί που έκανε το χωριό, με το οποίο πραμήθευε όλα τα χωριά της περιοχής μέχρι Κονιάκο, Λευκαδίτι, Μουσουνίτσα, Χομίριανη και Αρτοτίνα.

Τέλος το 1952, το Οινοχώρι αποσπάστηκε από την Κοινότητα Αποστολιά (όπως είχε μετονομαστεί η Κάτω Κάνιανη) και ίδρυσε δική του Κοινότητα, την Κοινότητα Οινοχωρίου.

★

Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο (στην Αλβανία) το 1940, το μόνο θύμα ήταν ο στρατιώτης Κώστας Παναγής. Αλλά στην περίοδο της Κατοχής ως την απελευθέρωση και στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, τα θύματα υπήρξαν πολλά.

Στις 23 Σεπτεμβρίου 1942 οι Ιταλοί σκότωσαν, τον Κοινοτικό Σύμβουλο και Αντιπρόεδρο της Κοινότητος Σταύρο Παπαπαναγιώτου και έκαψαν τα πρώτα σπίτια.

Στις 6 Ιουνίου 1943 εννιά γερμανικά αεροπλάνα στούκας άδειασαν στο χωριό 80 βόμβες με τραγικό αποτέλεσμα να σκοτωθούν στην πλατεία του χωριού εφτά χωριανοί που μόλις είχαν βγεί από την εκκλησία, και να τραυματιστούν σαράντα περίπου.

Στο εσωτερικό α' φύλλο του παλιού Ευαγγελίου, ο Παπαριστείδης ο Ιερέας του χωριού, γράφει: «Το χωρίον μας καθώς και ο Ιερός Ναός μας «Αγία Αικατερίνη» εβομβαρδίσθη το έτος 1943 την 6ην Ιουνίου υπό γερμανοϊταλικών αεροπλάνων 9 στούκας, ημέραν Κυριακή κατά την έξοδον του λαού εκ της εκκλησίας. Εφονεύθησαν 7 και ετραυματίσθησαν περί τους 30. Εις ενθύμιον του μεταγενέστερου κόσμου».

Στο βομβαρδισμό αυτόν τραυματίστηκε σοβαρά και ο Ιερέας Παπαριστείδης, Πολίτης, που ύστερα από πολλές ταλαιπωρίες έμεινε ελαανάπτηρος.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, το χωριό πέρασε πολλά. Στη συνοριακή ζώνη όπως ήταν, δεχόταν επιδρομές Ιταλών και Γερμανών, λεηλασίες, ξυλοδαρμούς, εμπρησμούς. Οι Γερμανοί με τους Αραπάδες έκαψαν το κτίριο του δημοτικού Σχολείου το Πάσχα του 1944, ως που τελικά στις 17 Αυγούστου 1944 έκαψαν όλα τα σπίτια του χωριού.

Στον εμφύλιο που ακολούθησε, το χωριό ταλαιπωρήθηκε από τις καθημερινές εναλλαγές ανταρτών και Στρατού, με τελικό αποτέλεσμα την εκκένωση του χωριού από τους κατοίκους στις 26 Σεπτεμβρίου 1947 και τη μεταφορά τους στα χωριά του κάμπου και στη Λαμία, ως τις 25 Οκτωβρίου 1949.

Γράφει ο ιερέας Παπαριστείδης Πολίτης στο εσωτερικό του τελευταίου φύλλου του Παλιού Ευαγγελίου. «Το χωρίο μας εξεκενώθη την 26 Σεπτεμβρίου 1947 από όλους τους κατοίκους του, επί 2 έτη και 2 μήνες και επανήλθον οι κάτοικοι την 25 Νοεμβρίου 1949».

Είκοσι (20) άνθρωποι χάθηκαν στην ανώμαλη περίοδο 1941 — 1949, ποσοστό αρκετά σημαντικό για το μικρό πληθυσμό του χωριού.

★

Μετά τον επαναπτριαμό, όσοι επέστρεψαν στο χωριό, ξανακαλλιέργη-

σαν την εγκαταλελειμένη Γη και τα αμπέλια, ξανάχτισαν τα σπίτια και το καμένο σχολείο, άνοιξαν τα παλιά κεραμιδαριά για να ψήσουν κεραμίδια για τις στέγες των σπιτιών, άνοιξαν καινούριους δρόμους.

Ύστερα ήρθε το ηλεκτρικό και το τηλέφωνο. Έγινε το υδραγωγείο, η δεξαμενή αρδεύσεως, τα αυλάκια, τσιμεντοστρώθηκαν οι δρόμοι, επισκευάστηκαν οι εκκλησίες, επεκτάθηκε και επισκευάστηκε το κτίριο του Σχολείου για να γίνει το πολιτιστικό Κέντρο που βρισκόμαστε σήμερα, ήρθαν καινούργιοι οικιστές που έχτισαν σπίτια και το χωριό πήρε την εξέλιξη και τη μορφή που έχει σήμερα.

★

Το χωριό είχε δημοτικό σχολείο από παλιά. Στην αρχή τα μαθήματα γίνονταν στο γυναικωνίτη της «Αγίας Αικατερίνης» ή κάτω από τον Πλάτανο, στην πλατεία. Αργότερα σαν αίθουσα διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκε ένα δωμάτιο στο σπίτι του Κώστα Παπαπαναγιώτου, μετέπειτα το σπίτι του Ηλία Τσατσαρώνη ως το 1928 που χτίστηκε το εκκλησιαστικό κτίριο. Το κτίριο χτίστηκε με προσωπική εργασία των κατοίκων και εισφορές των ενοριτών. Ο Ηρακλής Παπαπαναγιώτου από την Αμερική ήστειλε 5.413 δραχμές της εποχής εκείνης. Για ξυλεία χρησιμοποιήθηκαν οι δυό λεύκες που ήταν στο απάνω μέρος της πλατείας, στο σημείο που είναι σήμερα η σκάλα του κτιρίου.

Στο σχολείο δίδαξαν κατά καιρούς πολλοί δάσκαλοι. Στο 1898 δάσκαλος ήταν ο Ηλίας Παπανικολάου από τα Καστέλλια. Τότε το σχολείο ήταν μεταβατικό. Από το Μάρτη ως το τέλος Σεπτεμβρίου λειτουργούσε στην Απάνω Κάνιανη στο γυναικωνίτη ή στην πλατεία ανάλογα με τον καιρό. Και από την 1η Οκτώβρη ως το Μάρτη στην Κάτω Κάνιανη. Στη συνέχεια δίδαξαν ο Γεώργιος Μαυριάς (Παπαμαυριάς), ο Γεώργιος Στουρνάρας, ο Θεμιστοκλής Παπασυκάς, ο Παπαριστείδης Πολίτης, ο Κώστας Παπαπαναγιώτου, ο Γεώργιος Μρκής, ο Σπύρος Πολίτης και οι νεώτεροι.

Από το σχολείο αυτό πέρασαν όλοι οι κάτοικοι του χωριού. Με την πλάκα και το κοντύλι και με το αναγνωστικό, χωρίς άλλα βοηθήματα, με την απειλή της βέργας ή της λουρίδας, που δοκιμάζανε συχνά, έμαθαν τα πρώτα γράμματα πολλοί πνευματικοί άνθρωποι. Ιερείς, Αξιωματικοί του Στρατού, του Ναυτικού, της Αεροπορίας, της Χωροφυλακής και του Εμπορικού Ναυτικού, Επιστήμονες, Δικαστικοί, Δικηγόροι, Εκπαιδευτικοί, Γιατροί, Δημόσιοι υπάλληλοι, Τραπεζικοί και Δημοσιογράφοι, που τόσα πρόσφεραν και προσφέρουν σε όλους τους τομείς της Δημόσιας ζωής, ως σήμερα.

Το σχολείο λειτούργησε ως τις 8 Σεπτεμβρίου 1970, όταν καταργήθηκε γιατί δεν υπήρχαν μαθητές. Όμως η τραγικώτερη στιγμή, ήταν την ημέρα που ήρθαν και φόρτωσαν τα θρανία και τα υπόλοιπα έπιπλα του Δημοτικού Σχολείου και το εκπαιδευτικό υλικό για να τα μεταφέρουν στα Καστέλλια, αφού το Σχολείο είχε καταργηθεί. Ήταν σαν να ξερίζωναν από τα σπλάχνα του χωριού την καρδιά του!..

★

Δεκατρείς εκκλησίες και ξωκκλήσια ήταν στην περιοχή του χωριού. Όλες εκτός από αυτές που είναι μέσα στο χωριό ,καταστράφηκαν στο πέρασμα του χρόνου, γκρεμίστηκαν ή κάηκαν από τους Τούρκους. Και σήμερα έχουν μείνει μόνο οι Πουρνάρες και οι μεγάλες θελανιδιές, τα Ιερά Άλση και οι πλάκες από τις Άγιες Τράπεζες, που σημαδεύουν τη θέση κάθε γκρεμισμένης Εκκλησιάς.

★

Ο πρώτος ενοριακός ναός ήταν ο Ναός της Παναγίας, που χτίστηκε το 1838 όπως μας λέει μια πλάκα που ήταν στο φάτνωμα πάνω από την πύλη του Ναού (3 ΙΟΥΝ. 1838) και που ξανατοποθετήθηκε στον καινούριο Ναό που χτίσαμε. Ο Ναός της Παναγίας (Κοίμηση της Θεοτόκου) κάηκε το 1917 από ένα φρενοβλαβή και ξαναχτίστηκε.

Στο 1897 χτίστηκε ο σημερινός Ναός της Αγίας Αικατερίνης, που έγινε ενοριακός Ναός και στην Παναγία έμεινε το Νεκροταφείο ως σήμερα.

Ο Ναός των Αγίων Αποστόλων χτίστηκε το 1910, στην ίδια θέση που ήταν παλιός Ναός, δίπλα στην αιωνόβια πουρνάρα. Ως το 1939 το ετήσιο πανηγύρι του χωριού γινόταν στις 30 Ιουνίου, των Αγίων Αποστόλων. Για λόγους όμως καθαρά πρακτικούς, επειδή στις μέρες εκείνες οι δουλειές ήταν πολλές και προπαντός ο θέρος, που οι χωριανοί θέριζαν και κουβαλούσαν φορτώματα τα δεμάτια από τα χωράφια που βρίσκονταν στο Κάτω Χωριό ως το Σταθμό του Μπράλλου, οι κάτοικοι, με γενική απόφαση ,αποφάσισαν να μεταθέσουν το πανηγύρι στις 15 Αυγούστου. Κι από τότε το πανηγύρι γίνεται τη μέρα αυτή.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι τη νύχτα της 29 — 30 Ιουνίου του 1939 (πρώτη χρονιά που μετατέθηκε το πανηγύρι) έγινε μια θεομηνία. Καταρρακτώδης βροχή έπεφτε όλη τη νύχτα. Οι Κεραυνοί και οι αστροπές ήταν κάτι το φοβερό. Τα ρέμματα ξεχείλισαν, τα χωράφια ξεσάρισαν, τα σπαρμένα έγιναν χέρσα. Τα ποτάμια στον κάμπο Γραβιά — Σουβάλα — Δαδί έπνιξαν πολλούς ανθρώπους. Κι οι χωριανοί απέδωσαν τη θεομηνία αυτή σε τιμωρία για την μετάθεση του πανηγυριού. Στο χωριό μας όμως καλά, αφού δεν είχαμε ανθρώπινα θύματα. Τα καμποχώρια όμως τι έφταιγαν, που πνίγηκαν τόσοι άνθρωποι; Συμπτώσεις που μεγαλώνουν την πίστη του ανθρώπου!

★

Ο πρώτος Ιερέας του χωριού μας ήταν ο Παπαπαναγιώτης, ο παππούς του Γεροβασίλη). Αυτός ήταν τσοπάνης και είχε έρθει από το Σμόκοβο. Το επώνυμό του έμεινε άγνωστο. Σε μιά παλιά εικόνα βλέπουμε την ημερομηνία και το όνομά του «Δαπάνη Παπαναγιώτου, Ιερέως 1834». Το χειμώνα έφευγε με το κοπάδι του για τα χειμαδιά και γύριζε τον Απρίλη για το «Χριστός Ανέστη».

Το 1859 χειροτονήθηκε Ιερέας ο Παπαναγιώτης Σταματίου Ρούλιας, ο παππούς μου, ο Γερόπαπας όπως τον έλεγαν τελευταία, που λειτουργούσε ως το 1919 στα βαθειά του γεράματα. Πέθανε εκατό χρονών.

Για λίγο διάστημα ερχόταν και λειτουργούσε στο χωριό ο Ιερέας του Σκλήθρου Παπαγιάννης Αλεξίου. Ως που στο 1920 χειροτονήθηκε ο Παπαριστείδης Πολίτης, που επί 55 ολόκληρα χρόνια έδινε την πνευματική τροφή στους χωριανούς, αφού για μερικά χρόνια ήταν και δάσκαλος στο χωριό. Για πολλά χρόνια λειτουργούσε με τη σειρά και στα γειτονικά χωριά Σκλήθρο και Καλοσκοπή, που δεν είχαν παπά, πηγαίνοντας «επί πώλου όνου», ακούραστος και πρόθυμος πάντοτε. Η γλυκειά του φωνή και το ψάλσιμό του, μας μένει αξέχαστο.

Κι ύστερα απ' αυτόν ο Παπαθανάσης Κόντος που βρίσκεται σήμερα μαζί μας και μας ευλόγησε, και που ευχόμαστε να είναι πάντοτε καλά για να μας δίνει την ευλογία του.

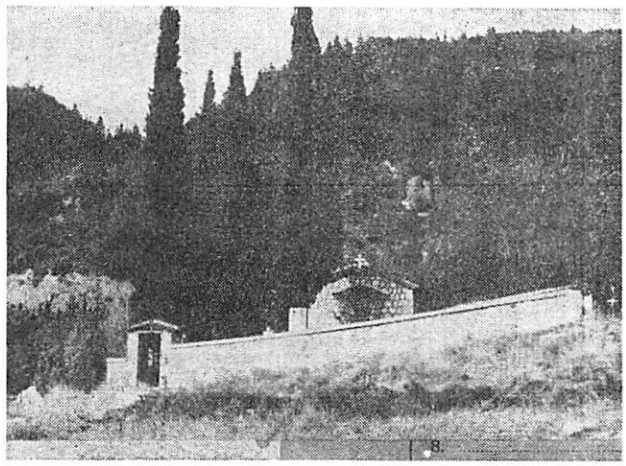

Ο νέος Ναός της Παναγίας στο Νεκροταφείο.

★

Στις αρχές του αιώνα μας, γύρω στο 1900, η κατάσταση στην ύπαιθρο δεν ήταν και τόσο καλή. Οι νόμοι δεν έφταναν στο χωριό παρά μόνο για σοβαρές υποθέσεις. Οι στρατιώτες ήταν και χωροφύλακες. Τα εγκλήματα ήταν συχνά. Ληστείες, κλοπές και κάθε είδους βιαιοπραγίες και αδικήματα ήταν καθημερινά.

Οι κάτοικοι ζούσαν ανάμεσα στα χωράφια και τα γιδοπρόβατα, ανάμεσα στο σπίτι του χωριού και στο μαντρί ή τη στρούγκα. Κάθε οικογένεια είχε 200 — 300 γιδοπρόβατα στα μαντριά, στις στρούγκες, στους στάβλους και στα γρέκια. Το καλοκαίρι χώριζαν τα στέρφα από τα γαλάρια. Ζούσαν έτσι ανάμεσα στην αγριάδα της φύσης. Και ήταν φυσικό αυτή η ζωή να έχει και τα προβλήματά της. Οι αγροζημιές και οι φθορές στα κτήματα, οι μικροκλοπές, οι παραβάσεις των αποφάσεων του χωριού ήταν επίσης καθημερινές. Το δίκαιο του ισχυρότερου επικρατούσε. Όποιος ήταν άξιος και γρήγορος δε λογάριαζε τους αδύνατους.

Η ζωοκλοπή ήταν καθημερινό γεγονός. Οι γεροντότεροι του χωριού —που αποτελούσαν το «γεροντάτο» —σε δημόσια συγκέντρωση, στο προαύλιο της Εκκλησίας, προσπαθούσαν να κρίνουν την κάθε υπόθεση, να συμβιβάσουν τη διαφορά, να βρούν τον ένοχο της ζημιάς, να ορίσουν την αποζημίωση του παθόντος και να επαναφέρουν τα πράγματα στη θέση τους. Πολλές φορές οι δράστες έμεναν άγνωστοι και η ζημιά ήταν σε βάρος του παθόντος.

★

Και τότε ο δάσκαλος Κώστας Παπαπαναγιώτου, είχε τη φαεινή ιδέα να δημιουργηθεί ένας ασφαλιστικός οργανισμός, μιά ένωση των χωριανών, ένας σύλλογος που θα ρύθμιζε τις εσωτερικές ανάγκες του χωριού —αφού Κοινότητα δεν είχε ακόμα το χωριό —αλλά και ένας είδος αλληλοβοηθείας με τη συμμετοχή όλων των χωριανών, για τους ίδιους τους χωριανούς.

Η μόρφωση του δάσκαλου και η πείρα του, η φιλοσοφική του σκέψη, και η αγάπη του για τους συγχωριανούς του, έδωσε στο χωριό νέα ζωή. Έφερε το θέμα στο «γεροντάτο» και όλοι μαζί δέχτηκαν την πρόταση

του. Με την έμπνευση και πρωτοβουλία του ιδρύθηκε ο ασφαλιστικός οργανισμός του χωριού, που ως τότε δεν υπήρχε παρόμοιος σε κανένα άλλο χωριό της περιοχής, που ονομάστηκε «Γεωργοκτηνοτροφικός Σύλλογος Άνω Κάνιανης η Αγία Αικατερίνη».

Έτσι στις 25 Νοεμβρίου 1910, ημέρα της μνήμης της προστάτιδος του χωριού Αγίας Αικατερίνης, στο γυναικωνίτη του Ιερού Ναού, υπογράφτηκε από όλους τους εγγράμματους χωριανούς, 39 τον αριθμό, οι οποίοι υπόγραψαν και για τους υπόλοιπους 19 αγράμματους και για όλες τις γυναίκες, το συστατικό έγγραφο του Συλλόγου, που εξέλεξε Πρόεδρο το δάσκαλο και ιδρυτή Κώστα Παπαπαναγιώτου, που έμεινε Πρόεδρος ως τη διάλυσή του, αντιπρόεδρο τον Ιωάννη Παπαπαναγιώτου ,ταμία τον Αθανάσιο Πουρνάρα και μέλη τους Αυγέρη Δ. Σόλια, Απόστολο Σταθόπουλο, Ευθύμιο Ιω. Ρούλια, Ιωάννη Κασβή, Δημήτριο Λιμάζη, Δημήτριο Ζ. Ζαχαρόπουλο και Παναγιώτη Χ. Πουρνάρα.

Σκοπός του Συλλόγου, που θα είχε διάρκεια δέκα χρόνια, ήταν η αποζημίωση κάθε χωριανού για κάθε υλική ζημιά που θα πάθαινε από κλοπή, αγροζημιά, θάνατο ζώου και φθορά κάθε είδους. Ήταν ένα είδος σημερινής ασφαλιστικής εταιρείας που ασφαλίζει για ζημιές και κλοπές. Και παράλληλα είχε δικαίωμα να ρυθμίζει όλα τα εσωτερικά ζητήματα του χωριού.

Πόροι του Συλλόγου ήταν οι εισφορές των κατοίκων, για κάθε κεφάλι ζώου που είχαν και τα πρόστιμα που επέβαλλε το Συμβούλιο. Το Συμβούλιο είχε το δικαίωμα να κάνει ανάκριση, να επιβάλει όρκο στους παθόντες και τους μάρτυρες, να δικάζει κανονικά την υπόθεση κατά την κρίση του, να επιβάλλει ποινές και πρόστιμα και η απόφασή του ήταν εκτελεστή και αποδεκτή από όλους.

Σε όλη τη διάρκεια που λειτούργησε έλυσε πολλά προβλήματα του χωριού, αντικατέστησε το «Γεροντάτο», έδωσε αποζημιώσεις για κλοπές και ζημιές κάθε είδους, δημιούργησε κανόνες δικαίου, έβγαλε απαγορευτικές διατάξεις, διόριζε τους

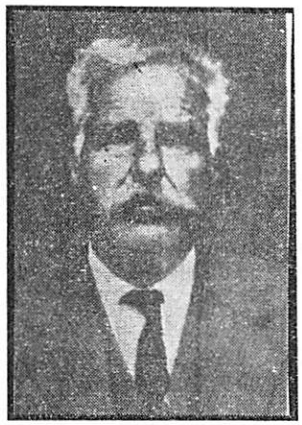

Κων. Π. Παπαπαναγιώτου (ο «Δασκαλος»). Εμπνευστής του Ασφαλιστικού Συνεταιρισμού.

γροφύλακες, τους δραγάτες (αμπεγροφύλακες, τους νεροφύλακες (υδρονόμους), κανόνιζε τον τρόπο και τη σειρά του ποτίσματος των κτημάτων, την κατασκευή και διαπλάτυνση των δρόμων του χωριού, την απαγόρευση εξαγωγής σε άλλα χωριά οικοδομικής ξυλείας ή καυσοξύλων ,βελανιδιών και δογών από το χωριό, την προσωπική εργασία των κατοίκων στα κοινοτικά έργα και γενικά για κάθε θέμα που αφορούσε το χωριό.

Κρατούσε βιβλίο πρακτικών στο οποίο καταχωρίζονταν όλες οι αποφάσεις του Συμβουλίου, για όλα τα θέματα.

Έτσι βλέπουμε στα πρακτικά αυτά να δίνεται αποζημίωση από το Ταμείο του Συλλόγου για κλοπή αιγών, προβάτων και μελισσίων, για κλοπή σταφυλιών, μιας τριχιάς, για το κόψιμο μιας καρυδιάς, για ένα μανάρι που μάδησε, για κλοπή ενός ευρωπαϊκού σουγιά, για 20 δόγες, για κάρβουνα, για μιά πατατούκα, για ένα βετούλι, ένα μιλιόρι, ένα τσαπί, για κλοπές ξυλείας πάτερα, ψαλίδια, στροπίνες, κανάλια, για κόψιμο κλαριού σε απαγορευμένη ζώνη, για παράνομο κλάρισμα στάβλου, πρόστιμο για παράλειψη δηλώσεως αιγοπροβάτων, πρόστιμο στούς αγροφύλακες για παράλειψη καθήκοντος, πρόστιμο στον πατέρα για παραμέληση εποπτείας και επιμέλειας ανηλίκων, και για άρνηση εκτελέσεως αποφάσεως του Συμβουλίου (να τοποθετήσουν κανάλια).

Δυστυχώς ο «Γεωργοκτνοτροφικός Σύλλογος Άνω Κάνιανη η Αγία Αικατερίνη» διαλύθηκε τον Αύγουστο 1914 σε κοινή συνάθροιση των μελών, έξω από τον Ιερό Ναό, αφ' ενός μεν λόγω των πολέμων της εποχής εκείνης και της απουσίας πολλών ανδρών που ήταν στον πόλεμο και αφ' ετέρου για οικονομικούς λόγους «διότι, όπως γράφει το τελευταίο πρακτικό, δεν ηθέλησαν όλοι να καταβάλουν οι συμβαλλόμενοι», με αποθεματικό στα χέρια του Ταμία δραχμές 272.55 (όταν η αξία μιας αίγας την εποχή εκείνη ήταν 12 δραχμές και ενός μελισσιού 10 δραχμές).

Έτσι αυτοκαταργήθηκε ο Σύλλογος, ένας οργανισμός που επί τέσσερα (4) χρόνια, λειτούργησε υποδειγματικά, ρύθμιζε όλες τις υποθέσεις του χωριού, δίκασε πολλές υποθέσεις, έδωσε αποζημιώσεις, δημιούργησε δίκαιο, πειθάρχησε κατά ένα τρόπο κείνον που ήθελε να κάμει ζημιά αφού ήξαιρε ότι θα αποζημιωθεί από την εισφορά του στο Σύλλογο, και γενικά ήταν ένας ασφαλιστικός οργανισμός, σαν πρόδρομος των σημερινών ασφαλιστικών εταιριών, που έδωσε αποζημιώσεις σε πολλούς κατοίκους που έπαθαν ζημιές.

★

Αυτή ήταν με λίγα λόγια η ιστορία του χωριού μας. Μια αναδρομή που ήταν απαραίτητη για να θυμηθούν οι παλιοί και οι νέοι να γνωρίσουν.

Σήμερα δεν υπάρχουν τα γίδια και τα πρόβατα που βόσκαγαν κατά χιλιάδες στον τόπο. Δεν ακούγονται τα κουδούνια, τα τσοκόνια και τα κύπρια. Τα αμπέλια λιγόστεψαν. Το ρακαριό σταμάτησε. Τα αλώνια δε γιομίζουν με θημωνιές.

Δε γίνονται πια τ' αρραβωνιάσματα και οι γάμοι όπως γίνονταν παλιά με τά καλέσματα, τα προζύμια, τα προικιά και τά συμπεθερικά με τους συχαρκιαραίους, τα φλάμπουρα και τα ζώσματα.

Άλλος τρόπος ζωής έχει επικρατήσει στο χωριό. Οι παλιοί τύποι, οι θυμόσοφοι γέροντες του χωριού, οι ιστορίες τους, τα αστεία τους, τα παθήματά τους, τα ανέκδοτα, μένουν σαν μνήμες για τους παλιούς, σαν παραμύθια για τους νεώτερους.

Ο Γερο Φλώρος με τα παθήματά του, ο Γερο Ντούλας με το τσιμπούκι του, ο Μπουρλούκης με τα παραμύθια του, ο Τσορλίδας με το βάσκανο μάτι του, ο Γεροβασίλης με το αγέρωχο ύφος του, ο Γερο Γιώτας με την αταραξία του, ο Κότσαλος με την ψευτοπαλληκαριά του, ο Γιώργης Ρούλιας με τις πολλές τέχνες που ήξαιρε, ο Κόκαλης με το κρασάκι του, ο Πουρνάρας με τα βερεσέδια του, ο Παστέλας με την εργατικότητά του και τα «είτια του», ο Παπαδοκώστας ο δάσκαλος με το ψάλσιμό του, ο Γυφτομήτσος με το τραγούδι του και την αλαφράδα του και ο Παπαριστείδης με τη γλυκειά του φωνή, μένουν στη μνήμη μας σαν όνειρο ενός κόσμου που έφυγε, μιας εποχής που σημάδεψε τη ζωή του χωριού μας.

★

Σήμερα το χωριό αυτό παρ' όλο το λίγο πληθυσμό του, εξακολουθεί να είναι ζωντανό, σύγχρονο με όλα τα καλά του σημερινού πολιτισμού, ένα χωριό που εξακολουθεί και θα εξακολουθεί να προοδεύει σε όλους τους τομείς.

Από σας, από μας, από όλους μας εξαρτάται η παραπέρα καλή ζωή του. Κείνο που προέχει είναι η αγάπη, η ομόνοια, η ειρηνική επίλυση κάθε διαφοράς, η καλή διοίκηση, ο προγραμματισμός.

Έχοντας στο νου μας το σκοπό για την πρόοδο του χωριού, μπορού με να πετύχουμε πολλά.

Η Διοίκηση μας βοηθά σ' αυτό.

Από μας τους χωριανούς εξαρτάται η εφαρμογή των προγραμμάτων, η καλυτέρευση της ζωής.

Από όλους μας εξαρτάται η ζωή και η πρόοδος του χωριού μας.

Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

Π. Κ. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΣΤ. Ι. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

☞ Συνέχεια στη 2η σελίδα

σωριάζουν το περήφανο κυπαρίσσι. Μια κραυγή πατρικού πόνου, ανθρώπινη «Τα παιδιά μου». Κι όλα σταματούν εδώ. Ένας αντίλαλος λυπητερός απλώνεται στις γύρω βουνοκορφές. Ρεματιές και φαράγγια ανακυκλώνουν τον απόηχο της συμφοράς. Οι φραιτέλοι απομακρύνονται. Οι βελανιδιές θα γύρουν τα καταπράσινα κλωνάρια τους για να προσφέρουν το νεκροσκέπασμα, στο νεκρό παλληκάρι. Τ' άγρια του βουνού και του λόγγου ξαφνιασμένα συμμετέχουν στο πένθιμο μοιρολόγι. Εμείς θα επαναλάβουμε τους στίχους του ποιητή:

«Σε κλαίει λαός! Πάντα χλωρό να
(σιέται το χαρτάρι
στον τόπο που σε πλάγιασε το βόλι
!(ω παλληκάρι
Πανάλαφρος ο ύπνος σου. Του Α-
(πρίλη τα πουλιά σαν του
(σπατιού σου
να τ' ακούς λογάκια και φιλιά».

Η αυγή της ειρήνης ήρθε ξανά. Ο ήλιος ζεστός διέλυσε την κατοχική καταχνιά. Μια νέα θύελλα, συμφορές και πάλι ξαστεριά και ελπίδες. Ώρα απολογισμού. Προσκλητήριο παρόντων. Δεκαεννέα Οινοχωρίτες απουσιάζουν. Δεν ξαναγύρισαν στις πολεμίστρες της ειρηνικής ζωής. Ο Μπαρπασταύρος ο πρώτος μεγάλος απών.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ

ΤΟ ΟΙΝΟΧΩΡΙ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΟΙΝΟΧΩΡΙΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΑΣ
*
Ιδιοκτήτης – Εκδότης
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙΝΟΧΩΡΙΤΩΝ ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΑΣ
Σταδίου 51 – τηλ. 3214871
105 59 ΑΘΗΝΑ
*
Διευθυντής Συντάξεως
ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΥΛΙΑΣ
Μενάνδρου 75 – Αθήνα
*
Τυπογραφείο:
Μ. Κ. ΧΟΥΛΙΑΡΑ
Αγησιλάου 18–20, Αθήνα
Τηλ. 5236835

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΟΛΟΙ
ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΜΑΣ
ΕΝΙΣΧΥΣΤΕ
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ